

ถอดระบบพหุวัฒนธรรม 'บาละ'

“บาละ” เป็นหนึ่งในตำบลของอำเภอ กาบัง จ.ยะลา โดดเด่นด้วยภูมิลักษณะอันเป็นที่ราบเชิงเขาที่รายล้อมไปด้วยป่าไม้อันอุดมสมบูรณ์ จุดแข็งสำคัญอยู่ตรงความเป็นเมือง “พหุวัฒนธรรม” ซึ่งผสมผสานรูปแบบการใช้ชีวิตของชาวไทยพุทธ มุสลิม และ ไทยพุทธ เชื้อสายจีน ที่หลอมรวมกันแน่นหนา การอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างแต่ไม่แตกแยก ทั้งในแง่ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ส่งผลให้พื้นที่แห่งนี้กลายเป็นพื้นที่ปลอดภัยไม่เคยเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นับตั้งแต่ปี 2551 ไม่เพียงแต่มีความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดขึ้นถูกนำไปต่อยอดพัฒนาการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ที่กำลังกลายเป็นต้นแบบเครือข่ายสุขภาพชุมชน และแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตัวเอง

“ทุกวันนี้ชาวพุทธกับมุสลิมอยู่กันแบบพี่น้อง เวลาชาวพุทธมีงานแต่ง ชาวมุสลิมก็ไปช่วยงาน เชือดวัว หุงข้าว เสิร์ฟอาหารทำทุกอย่างที่ทำได้” นายยะฟาร์ ยะโก๊ะ กำนันตำบล

บาละบอกเล่าการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและมุสลิมในพื้นที่

ต้นแบบของท้องถิ่นน่าอยู่นั้น มาจากความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการจัดการท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ “ศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร” ที่ตำบลบาละถือว่าเป็นอีกต้นแบบที่มีชุมชนอื่น ๆ มาเรียนรู้ดูงานเป็นจำนวนมาก

ลุงดำ-นายดำรง रामแก้ว ประธานศูนย์ฯ เล่าให้ฟังถึงที่มาที่ไปของศูนย์ดังกล่าวในพื้นที่แต่ช่วงหนึ่งที่ราคายางตกต่ำจึงต้องหาอาชีพเสริมจนนำมาสู่การปลูกผัก มะนาว ผักเห็ดซึ่งที่เอาไว้กินเองเหลือก็เอาไปขายตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงก่อนจะเริ่มพัฒนาพื้นที่ประมาณ 3 ไร่จากที่ดินทั้งหมด 30 กว่าไร่ของตัวเองเป็นพื้นที่ทดลองทำการเกษตรแบบผสมผสาน ทั้งทำปุย เลี้ยงปลา ปลูกพืชอื่น ๆ สลับเข้ามา รวมถึงการพัฒนาเทคนิคการกรีดยางที่อาศัยองค์ความรู้เพื่อเพิ่มผลผลิต เช่น เทคนิคการลับมีดที่ไม่อาจมองข้ามไปจนถึงรูปแบบการกรีดยาง

“ป่าไม้ได้อยู่ที่ระมัดระวังไปทีความรัวย แต่ก็ได้ยักจนพอมือพอกิน บางวันกินเหลือก็เอาไปขายได้ มีรายได้ 500-600 บาท แต่คนในพื้นที่ยังทำแบบนี้กันน้อยไม่ก็ครอบครัวส่วนหนึ่งเพราะเห็นผลช้า ปลูกยาก รายได้ไม่เยอะ”

อีกจุดเด่นของความชุมชนเข้มแข็งคือ “สร้างเศรษฐกิจด้วยภูมิปัญญา” ที่นำวัตถุดิบในพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การทำไม้กวาดดอก

หญ้า ซึ่ง นางกัมเดือน เทพาท ซึ่งทำไม้กวาดมาตั้งแต่สาว ๆ จนปัจจุบันอายุ 69 ปีระบุว่า นี่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมานานจากเรื่องใช้ทรัพยากรในพื้นที่แล้วไม่กวาดของตำบลบาละยังได้รับการยอมรับว่าทนทานเป็นพิเศษ จนกระทั่ง ปี 2539 ได้รับรางวัล 4 ดาว จากโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) มาเป็นเครื่องกำรันตี

ไม่ต่างจากกลุ่ม “นักพริกสีลานารี” ที่ประสบความสำเร็จจากการนำวัตถุดิบในพื้นที่มาใช้ถึงขั้นต่อยอดไปขายในออนไลน์ และขายขยายนำรายได้ส่วนหนึ่งไปพัฒนาเลี้ยงไก่ไข่สร้างรายได้อีกด้านให้กับสมาชิก แต่ที่ดั่งจับตาคือ “กลุ่มรับซื้อยางสดบ้านคชศิลา 2” ซึ่งเกิดจากคนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยาง

แต่เห็นว่าการต้องขายผ่านคนกลางคัดตอนพ่อค้าคนกลาง โดยประกาศรับซื้อจากสมาชิกไปขายตรงด้วยตัวเอง หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนตำบลบาละเข้มแข็งคือระบบการเงินและสวัสดิการ

ชุมชน ที่ทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินทุนสร้าง
กลไกการเงินภายในชุมชน และช่วยลดปัญหา
หนี้ในระบบได้เป็นอย่างดี

นายอนันต์ พลสิทธิ์ กล่าวว่า กลุ่มออม
ทรัพย์บ้านสี่สิบ เป็นหนึ่งในระบบการเงินของ
ชุมชน ที่ก่อตั้งมาตั้งแต่
ปี 2539 โดยนำเงินฝาก
ของชาวบ้านมาปล่อยกู้
ให้สมาชิก โดยคิดค่า
ธรรมเนียมหรือส่วนต่าง
ร้อยละ 12 ต่อปี และ
นำกำไรที่ได้กลับมาคืน
ให้สมาชิกและอีกส่วน
แบ่งคืนให้กับสังคมใน
รูปแบบต่าง ๆ

ปัจจุบัน มี

สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ 570 คน 55% เป็นมุสลิม
45% เป็นพุทธ ปล่อยกู้ไปแล้ว 240 ราย วงเงิน
9 ล้านบาท แม้จะยังมีปัญหาเรื่องหนี้เสียที่
ยังติดตามไม่ได้อีกร่วม 7 แสนบาทที่จะเป็น
บทเรียนนำไปปรับปรุง
เพิ่มความรัดกุมในการ
ปล่อยกู้ต่อไป

ว่าที่ ร.ต.เลิศ

เกียรติ วงศ์โพธิพันธ์
กรรมการบริหารแผน
คณะที่ 3 สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการ
สร้างเสริมสุขภาพ

(สสส.) กล่าวว่า จุดเด่นของทุกกิจกรรมใน
ชุมชนตำบลบาหลีคือ การอยู่และประกอบอาชีพ
ร่วมกันของไทยพุทธและมุสลิม อย่างราบรื่น ถือเป็น
เป็นการ “เกื้อกูล” ไม่ใช่มุ่งเน้นแต่ “แข่งขัน”

“สสส. ไม่ได้เข้ามาดำเนินการอะไรใหม่
เพียงแต่มากระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้นำชุมชน
ท้องถิ่นและทีมนักพัฒนาตำบลบาหลีจัดระบบ
การจัดการพื้นที่และเชื่อมโยงกลุ่มต่าง ๆ เข้า
ด้วยกันเพื่อให้เกิดพลังของชุมชนให้มีความเข้ม
แข็งมากขึ้น” น.ส.ดวงพร เสงบุญยพันธ์
ผอ.สำนักสนับสนุนสุขภาพวะชุมชน สำนัก 3
กล่าวทิ้งท้าย.